

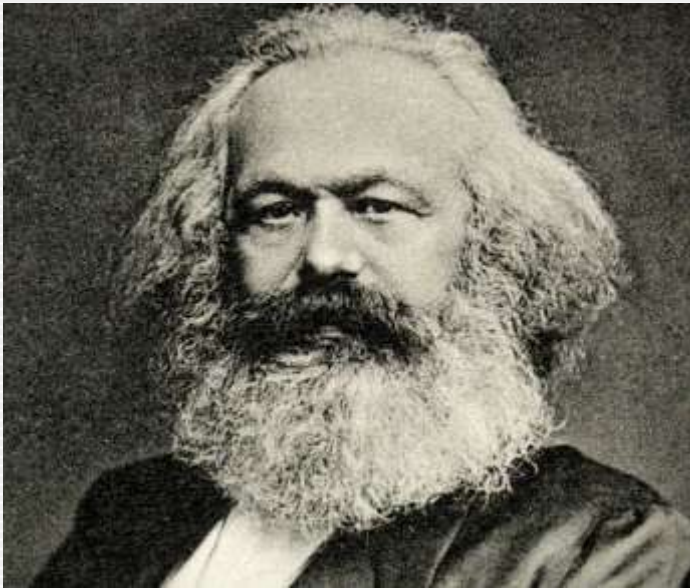
Καρλ Μαρξ

Η θεωρία των παραγωγικών δυνάμεων
&
κριτική του κράτους

Καρλ Μαρξ (*Karl Marx*)

Τριέρη 1818- Λονδίνο 1883

- Γερμανός φιλόσοφος, κοινωνιολόγος, δημοσιογράφος, ιστορικός, πολιτικός οικονομολόγος.
- Ανέλυσε την ιστορία με βάση την πάλη των τάξεων, (θεωρία ότι τα συμφέροντα των κεφαλαιοκρατών και των εργαζομένων είναι διαμετρικά αντίθετα μεταξύ τους).

Μερικά από τα έργα του Καρλ Μαρξ

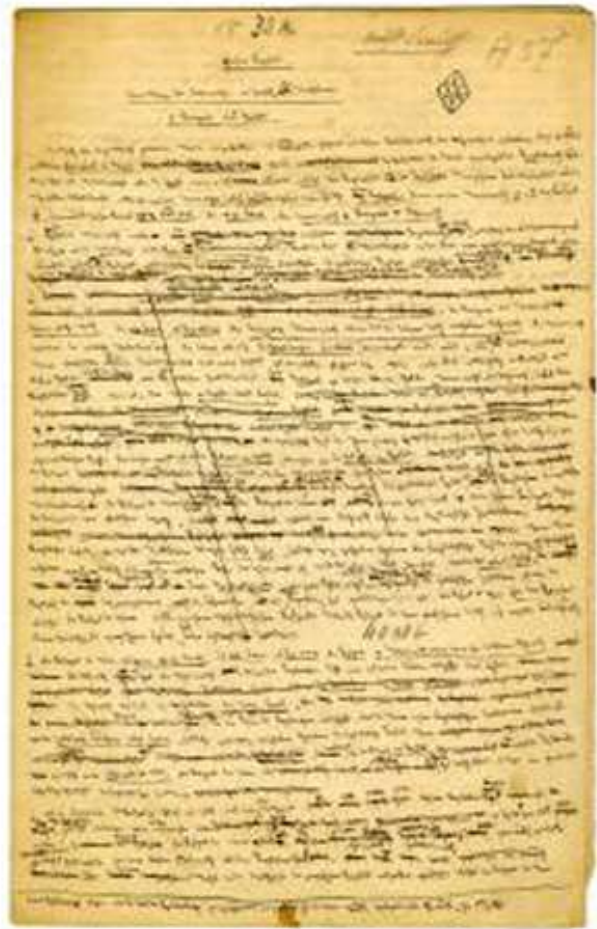
- "Οικονομικά και Φιλοσοφικά Χειρόγραφα" (1844)
- "Η Γερμανική Ιδεολογία" (1845-46)
- "Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος" (1847-48)
- "Εισαγωγή στην κριτική της Πολιτικής Οικονομίας" (1857-58)
- "Κριτική της Πολιτικής Οικονομίας" (1859)
- "Κεφάλαιο", τόμος πρώτος (1867)
- "Η Κομμούνα του Παρισιού" (1871)
- "Κεφάλαιο", τόμος δεύτερος (1885)
- "Κεφάλαιο ", τόμος τρίτος (1894)

Κομμουνιστικό Μανιφέστο

Εξώφυλλο της πρώτης έκδοσης του Μανιφέστου του Κομμουνιστικού Κόμματος (1848) με τη χαρακτηριστική προτροπή:
"Προλετάριοι όλων των χωρών ενωθείτε"

Το Κεφάλαιο

- Ο Μαρξ θέτει το πρόβλημα του πώς μπορεί μια θεωρία να εφαρμοστεί στην πράξη, και να συντελέσει στη μεταμόρφωση της κοινωνίας, στην επικράτηση μιας νέας και δίκαιης κοινωνικής τάξης.
- ***«Οι φιλόσοφοι έχουν απλά ερμηνεύσει τον κόσμο με διάφορους τρόπους. Το θέμα είναι να τον αλλάξουμε».***

- Το βασικό αντικείμενο του έργου του Μαρξ είναι η μελέτη των αιτίων που γεννούν και διαμορφώνουν τον τρόπο παραγωγής, τις κοινωνικές τάξεις και την πολιτική υπόσταση κάθε ταξικής κοινωνίας και πιο ειδικά του καπιταλισμού.

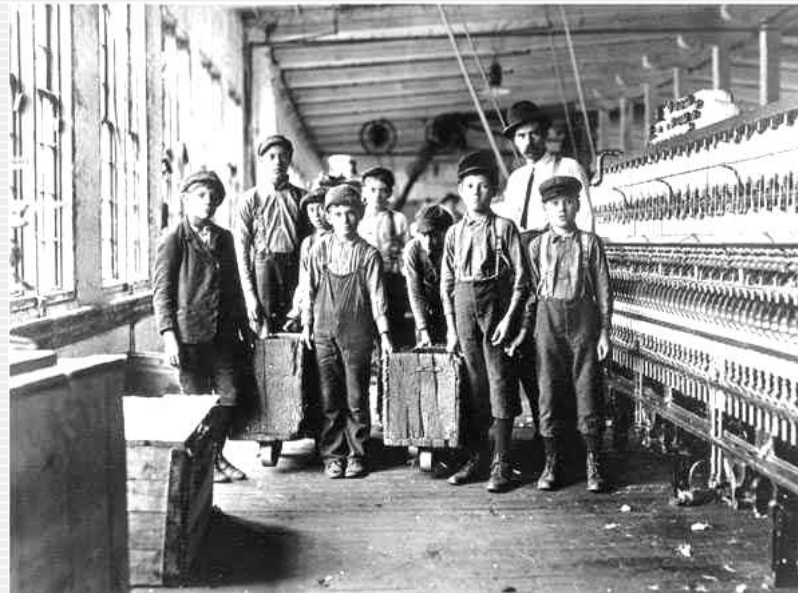
- Η οικονομία και η πάλη των τάξεων καθορίζουν την εξέλιξη των κοινωνιών.
- Σημαντική φιλοσοφική αφετηρία του Μαρξ είναι η θεώρηση του ανθρώπου όχι σαν μεμονωμένου ατόμου (κατά το ατομικιστικό πρότυπο του φιλελευθερισμού), αλλά σαν κοινωνικού ατόμου.

Η θεωρία των παραγωγικών δυνάμεων

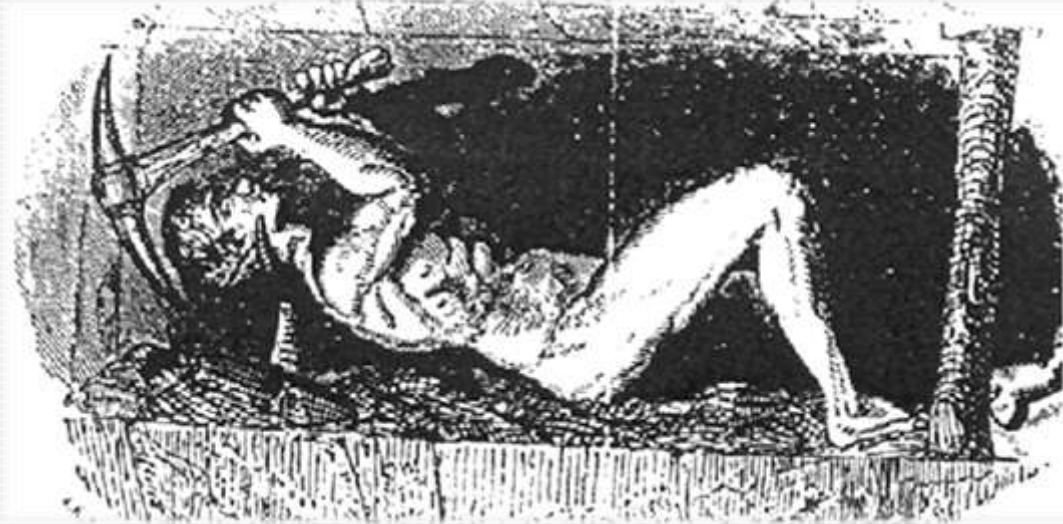

- Ο Μαρξ, παρατηρώντας τις συνθήκες στις οποίες ζούσαν οι άνθρωποι στην εποχή του, αναρωτιόταν:
- σε μια κοινωνία τόσο πλούσια, γιατί η πλειονότητα ζει τόσο φτωχικά και στερημένα;

- Η **κοινωνία** είναι το σύνολο των ανθρώπινων δυνατοτήτων.
- Ανάλογα με το είδος των παραγωγικών δυνάμεων που αναπτύσσονται στην κοινωνία αυτή χαρακτηρίζεται: πρωτόγονη, αγροτική, βιομηχανική, κτλ.

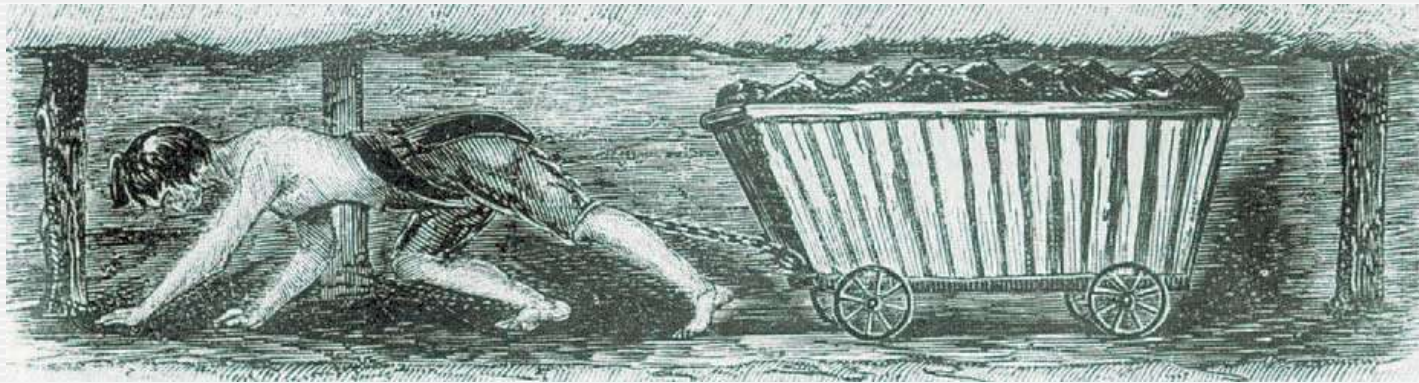
Παραγωγικές δυνάμεις

- Παραγωγικές δυνάμεις ονομάζονται:
  - τα εργαλεία με τη βοήθεια των οποίων παράγονται τα υλικά αγαθά (μέσα παραγωγής)
  - οι άνθρωποι που τα κατασκευάζουν και τα χειρίζονται (εργατική δύναμη)

- Μέσα παραγωγής + Εργατική δύναμη →
  - Παραγωγικές δυνάμεις

- **Αποφασιστική δύναμη της παραγωγής είναι ο άνθρωπος.**

- Η κατάσταση των παραγωγικών δυνάμεων μιας κοινωνίας μας δείχνει σε πιο σημείο έχει φτάσει η ανάπτυξη της κοινωνίας σε τεχνικά μέσα.
- Μας δείχνει επίσης το πνευματικό και τεχνικό επίπεδο των ανθρώπων, που χειρίζονται αυτό τον τεχνικό εξοπλισμό.

Παραγωγικές σχέσεις

- Οι άνθρωποι δεν παράγουν μεμονωμένα, συνάπτουν σχέσεις για να ενεργούν από κοινού και να ανταλλάσσουν τα προϊόντα της εργασίας τους.
- Η παραγωγή είναι πάντα και σε όλα τα συστήματα κοινωνική.
- παραγωγικές σχέσεις: οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων κατά την παραγωγή των αγαθών.

- Οι παραγωγικές σχέσεις διαφέρουν ανάλογα με τις ιστορικές συνθήκες.
- Μπορεί να είναι σχέσεις:
  - συνεργασίας και αλληλοβοήθειας ανάμεσα σε ανθρώπους
  - σχέσεις κυριαρχίας μιας ομάδας και υποταγής μιας άλλης ομάδας, σε συνθήκες εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο.
  - σχέσεις μεταβατικές, όπως γίνεται όταν μια ορισμένη μορφή παραγωγικών σχέσεων παραχωρεί τη θέση της σε μια νέα μορφή.

Εργασία

- Οι παραγωγικές σχέσεις οποιασδήποτε κοινωνίας εξαρτώνται από την ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής.
- Η εργασία θεωρείται κατεξοχήν παραγωγική δύναμη, δύναμη με την οποία παράγονται τα εργαλεία, οι μηχανές, τα αγαθά, τα πάντα όσα απολαμβάνει ο άνθρωπος στην κοινωνία.
- Από αυτή την άποψη, κατανοείται η μεγάλη αξία την οποία ο Μαρξ αποδίδει στην εργατική τάξη.

- Παρόλο που η κοινωνία βασίζεται στην εργατική τάξη, η εργατική δύναμη είναι **αλλοτριωμένη**, γιατί βρίσκεται κάτω από τις διαταγές των λίγων ιδιοκτητών.
- Η καπιταλιστική τάξη βασίζεται στην εκμετάλλευση της εργασίας.
- Στην εκμετάλλευση αυτή οφείλεται το κέρδος και η εξουσία της.

• Όλοι αυτοί που υφίστανται την εκμετάλλευση της δύναμής τους και εμποδίζονται να την αναπτύξουν αποτελούν τη δύναμη που θα κινηθεί για την κοινωνική αλλαγή.

- Ο Μαρξ προσανατολίζεται στο μετασχηματισμό της καπιταλιστικής κοινωνίας και στην επικράτηση ενός δικαιότερου κοινωνικού συστήματος αλλά δεν αναφέρει ότι το δεδομένο κοινωνικό σύστημα δε θα έπρεπε ιστορικά να εμφανιστεί.
- **Οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής αναγνωρίζονται ως ιστορική αναγκαιότητα.**

- Η καπιταλιστική ανάπτυξη:
- συνοδεύεται από εκμετάλλευση,
- δημιουργεί τις σχέσεις που είναι απαραίτητες για να διαμορφωθεί μια ανώτερη μορφή κοινωνίας.

- Ο Μαρξ χρησιμοποιεί τον όρο **ταξική συνείδηση** αναφερόμενος όχι στην ατομική συνείδηση, αλλά στη συνείδηση της τάξης την οποία αποκτούν οι εργάτες, με αποτέλεσμα να δείχνουν μεταξύ τους αλληλεγγύη, αφού έχουν επίγνωση των κοινών προβλημάτων τους και κοινούς στόχους.
- Πρόκειται για μια δυναμική ιδέα που μπορεί να οδηγήσει στην κοινωνική αλλαγή.

Κράτος

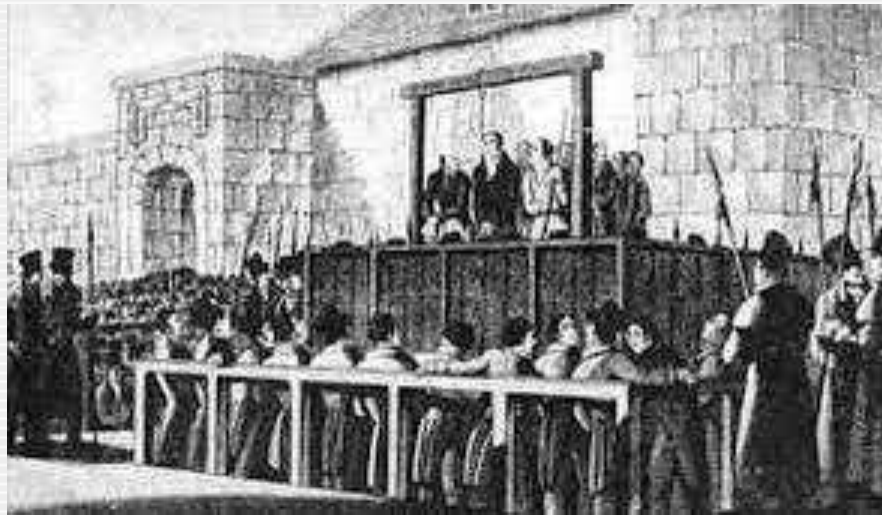
- Ο Μαρξ δεν αποδέχεται την υπόθεση του Φυσικού Δικαίου σύμφωνα με την οποία τα μεμονωμένα άτομα με τη θέλησή τους συναινούν για να συσταθεί ο θεσμός του κράτους.
- Αντίθετα, συνδέει τον ατομικισμό με το δεδομένο αστικό- καπιταλιστικό σύστημα.
- Επιπλέον, διαπιστώνει ανταγωνισμό ανάμεσα στο κράτος και στην κοινωνία.

- Σε ορισμένες ιστορικές συνθήκες, οι κυβερνητικές εξουσίες είναι κληρονομικές, επειδή είναι συνδεδεμένες με τη θέση των ατόμων στην κοινωνική δομή και τον πλούτο που διαθέτουν, και όχι με την ικανότητα τους.
- Αυτές οι λειτουργίες άσκησης εξουσίας έγιναν προνόμιο το οποίο κατείχαν ορισμένες κοινωνικές τάξεις.
- Έτσι θεωρείται ότι σχηματίστηκε το κράτος.

- Εφόσον εμφανίζονται διαφορετικές και αντιτιθέμενες τάξεις, χρειάζεται να υπάρξει μια ανώτερη δύναμη που θα καταστέλλει τις τυχόν συγκρούσεις, μια κρατική εξουσία.

- **Το κράτος αντανακλά την ταξική δομή και την κυριαρχία εκείνης της τάξης η οποία κυβερνά.**
- Το αστικό δημοκρατικό όμως κράτος έχει αντιφατικό χαρακτήρα:
  - * αποτελεί έκφραση των συμφερόντων της κυρίαρχης τάξης,
  - * επιτρέπει την έκφραση των συμφερόντων των κατώτερων τάξεων, την αντίστασή τους δηλαδή, απέναντι στην κυρίαρχη τάξη.

- Το καπιταλιστικό κράτος εκφράζει μια αστάθεια, γιατί εμπεριέχει ένα πλήθος ανταγωνιστικών συμφερόντων έτσι η αστική δημοκρατία αναπόφευκτα οδηγείται σε αλλαγές.

